

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Munere Concionandi, Exhortandi, Catechizandi - Continens non tantùm praecepta ad artem concionandi discendam accomodata, sed etiam Ideas & Conceptus practicos pro Concionibus in Festis B. V. & SS. Dedicacionis, Patrociniij, Novi Anni, Paschatis, Parasceves; item in Primitiis Sacerdotum,

...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

§. 1. Quid in his Concionibus in Genere observandum sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48347](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48347)

§. I.

Quid in his Concionibus in genere sit observandum.

I. **Q**uantam hæc Conciones vim & efficaciam habeant ad mentes Auditorum in Christi Servatoris sui amorem vehementissimum inflammandas, vel ex unico S. Bernardi testimonio colligi potest, dum in sermone quodam ait: *Super omnia te mihi amabilem reddit, & bone IESU, calix, quem bibisti, opus nostra Redemptionis; hoc enim omnino amorem nostrum sibi vendicat; hoc, inquam, devotionem nostram blandius allicit, iustius exigit, arctius stringit, & vehementius afficit.* Et verò vel ideo fortè etiam perhas Passionis ac mortis suæ tempore rumpi atque discindi voluit Christus, ut ostenderet quantas olim vires ac efficaciam eadem sua Passio habitura esset ad durissima Peccatorum corda emollienda. Merito ergo omnem dabit operam Concionator, ut ita ejusmodi Conciones instituant, ut nemo facilè ex Auditoribus discedat, qui non tanti beneficii commemoratione commotum se atque in ardentiorum Christi Servatoris sui amorem inflammatum sentiat. Ut autem hunc scopum facilius obtineat, sequentes doctrinas proderit observasse.

II. Et primò quidem ante omnia ipse studeat beneficii hujus magnitudinem clarè agnoscere, dignèque ponderare, quem in finem sex aut septem capita bene ponderanda sunt.

1. *Persona, qua patitur:* in qua dignitatem, innocentiam, sanctitatem, omnipotentiam, liberalitatem, charitatemque cõsiderare oportet; ex his enim omnibus nõ modicè augetur & crescit Redemptionis beneficiũ.

2. *Cruciatum, quæ Christus perpassus est, multitudo & atrocitas:* quam breviter ipse illis Jeremiæ Thren. cap. 1. expressit: *O vos omnes, qui transiit per viam: attendite, & videte, si est dolor similis dolori meo.* Dividuntur autem in externos, per baptismum à Christo, quando dixit: *Baptismo habeo baptizari.* Matt. 10. indicatos & internos, per calicem, quando Joan. 18. dixit: *Calicem quem dedit mihi Pater, non vis, ut bibam illum?* significatos. hic enim, quia ingreditur, & penetrat interiora, meritò in-

ternos dolores significat, uti & baptismus externos, quia per hunc corpus exterius tantum abluitur. Ad externos pertinent ea, quæ Christus in facultatibus & rebus necessariis, in honore, fama, corpore, Amicis, quinque sensibus, & reliquis membris ac partibus corporis passus est, ita ut merito de eo diceretur à Propheta Isaia c. 1. *A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas: vulnus, & livor, & plaga tumens.* Ad internos pertinent Divinitatis desertio, sensibilem consolationum suspensio, tristitia propter injuriam DEO illatam, & tot Hominum condemnationem, timores, tædia, & agonia horrenda, quam sanguineus sudor testabantur, qui, sicut partem Hominis nobiliorem scilicet animam afficiebant, ita longè quoque externos dolores in corpore exantlatos acerbitate sua superabant. 3. *Persecutorum multitudo & crudelitas*: nam persecuti eum sunt Rex Herodes irridens, Pilatus condemnans, summi Sacerdotes Annas & Caiphas eum reprobandes, Scribæ & Pharisei accusantes, milites comprehendentes & subannantes, Carnifices flagellantes, spinis coronantes, & crucifigentes, Plebs ad mortem eum postulans, & Barrabæ illum postponens, & ipsi Discipuli eundem vel deserentes vel tradentes, vel negantes, de quibus merito illa Psalmi 21. verba usurpabat: *Circumdederunt me Vituli multi, tauri pingues obsederunt me, circumdederunt me canes multi, consilium malignantium obsedit me.* Fuitque dolor ex hac persecutione ortus tantò acerbior, graviorque, quantò clariùs non tantum opera & signa externa Inimicorum, sed etiam interiorum animi rabiem, odiùmque cognoverat. 4. *Eorum, pro quibus patiebatur, ingratus animus, & perditio*: de quibus merito querebatur per Isaia c. 1. dicens: *Filios enutrivit, & exaltavit, & ipsi spreverunt me: Et iterum c. 4. Quid est, quod debui facere vineæ meæ, & non feci ei? an quod expectavi, ut faceret uvas (grato animo agnoscendo beneficium Redemptionis, sibi que applicando) & fecit labruscas, illud ipsum beneficium spernendo, sanguinemque meum pro illis profusum in perniciem suam vertendo.* 5. *Amor & affectus*, quo totam suam passionem & tormenta desiderabat ardentissimè, amplectabatur fortissimè, & tolerabat constantissimè, ita ut verè nemo possit comprehendere, quæ sit latitudo & longitudo, & sublimitas, & profundum hujus internæ affectionis, nec

instruã. VII

A a

scire

scire supereminentem scientiæ charitatem Christi JESU, teste Apostolo Eph. 3. 6. *Virtutes præstantissima*, quas in heroico & supremo gradu tunc maximè exercuit, tum ut exemplo suo illas in cruce velut cathedra doceret: tum ut easdem nobis sua passione promereretur: tum ut morte sua confirmaret ultimam suam voluntatem, quâ easdem virtutes nobis velut præclaram hæreditatem relinqueret. 7. *Septem Stationes, in quibus patiebatur*: quarum prima fuit in horto Gethsemani, secunda in domo Annæ, tertia in domo Caiphas, quarta in domo Pilati, quinta in aula Herodis, sexta in Pretorio Pilati, septima in monte Calvaria, in quibus omnibus copiosa illi patiendi occasio, materiâque subministrabatur. Hæc ergo septem capita si frequenter & accuratè per præteritam considerationem ponderârît, non modò ipse beneficium per Passionem suam à Christo collati magnitudinem & excellentiam clarissimè intelliget, sed abundantem etiam materiam inveniet, similem æstimationem per solidas Conciones instituendi.

III. Det operam, ut scopum, qui ejusmodi Conciones præfixus esse debet, ob oculos semper habeat, nempe ut affectus & actus virtutum in Auditoribus excitare student, quos tantum beneficium jure meritissimo ab ipsidem expoliti, quales sunt. 1. *Sincera & affectuosa condolentia & commiseratio*, quæ in voces similes cum David Rege 2. Reg. c. 11. erumpere eum cogat: *IESU Servator mi, mi IESU Servator quis mihi tribuat, ut ego moriar pro te? Intentus dolor & contritio de peccatis concepta*: juxta S. Bernardi in S. 3. de Nativ. monitum: *Agnosce, ô Homo, quàm gravia sint vulnera, pro quibus necesse est, Dominum Christum vulnerari.* 2. *Amoris mutui demonstratio*: Cùm enim ex una parte, ipse Christo teste Joan. 15. *maiores dilectionem nemo habeat, quam ut animam quis ponat pro Amicis suis*; atque adeò, teste S. apostolo Rom. 5. vel maximè commenda verit charitatem ipsam Christus pro nobis, quòd, cùm adhuc Peccatores essemus, pro nobis mortuus est; ex altera verò parte amor juxta Ecclesiasticos non nisi mutuo amore compensari possit, facile apparet, quantum amorem à quovis exigat hoc Passionis beneficium, quàmque adeò meritò S. Bernardus, ut suprà jam dictum est, exclamârît: *Super omnia te mihi amabilem reddit, ô bone IESU, carissime.*

calix, quem bibisti, opus nostra Redemptionis. Sed & S. Augustinus id ipsum confirmans dixerit: *Domine, qui tibi non seruis* (amando) *quia creatus est, infernum meruit, qui vero tibi non seruit, quia redemptus est, meretur, ut novus pro eo infernus fiat.* 4. *Gratitudinis*: de qua præclare S. Bernardus in s. de dilig. DEO sic locutus est: *Si totum debeo pro me facto, quid addam iam pro me refecto, & refecto hoc modo? nec enim tam facile refectus quam factus; nam qui me semel, & tantum dicendo fecit, in reficiendo profecto & dixit multa, & gessit mira, & pertulit dura, nec tantum dura, sed & indigna. In primo opere me mihi dedit, in secundo se. & ubi se dedit, me mihi reddidit. Datus ergo & redditus me pro me debeo, & bis debeo, quid DEO retribuam pro se? nam etiamsi millies me rependere possem, quid sum ego ad DEVM? 5. *Spei & fiducia*: ad quam efficaciter iterum exhortans S. Bernardus l. 22. super Cant. ait: *Passio tua, Domine IESV, ultimum est refugium, singulare remedium; deficiente sapientia, iustitia non sufficiente, sanctitatis succumbentibus meritis illa succurrit. Cum enim defecerit virtus mea, non conturbor, non diffido. Scio, quid faciam: Calicem salutaris accipiam: scio, quod merita mea non sufficiant, ego vero fideliter, quando ex me mihi deest, usurpo ex Visceribus Domini, quoniam misericordia affluunt; nec desunt foramina, per qua effluant. Hinc & S. Augustinus confessus est, se in omnibus adversitatibus non invenisse tam efficax medium, quam vulnera & passionem Christi. 6. *Imitationis Christi*: nam, ut eleganter S. Augustinus tr. 119. in Joann. dixit, *Cruce Christi non tantum est lectulus morientis, sed etiam Cathedra docentis*; hinc S. Petrus 1. c. 2. monuit: *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius, ut adeo merito quis exclaimet cum S. Bonaventura: Nolo, Domine, vivere sine vulnere, quando te video tantoper vulneratum.***

IV. Et si ad enumeratos affectus concitandos omnem operam ac eloquentiam adhibere debeat, cavere tamen simul etiam oportet, ne ad hunc finem ludicra & exotica spectacula in templo aut in cathedra exhibere velit; hæc enim curiositatem potius pascunt, quam Auditores ædificent; sed & ipsos affectus, quos excitare cupit Concionator, impediunt potius, quam promovent, uti multiplex experientia compertum est.

Potius ergo Eloquentiam suam in auxilium advocet, & cruciatuum Christi magnitudinem ac multitudinem patheticè ob oculos ponat, nec dubitet, quin majorem ex tali concione fructum, quàm ex quibuscunque aliis spectaculis sit reportaturus.

V. Quò faciliùs materiam pro ejusmodi Concionibus inveniat, studeat nôsse Authores, qui copiosius ejusmodi materiam suppeditant, quales præ reliquis esse possunt Casp. Bellarminus de septem Verbis Christi in cruce pendenti Alphonsus Rodriguez p. 2. de perfect. Christ. tr. 7. toto. Casparus Tausch in Matre Dolorosa. Leopoldus Mancinus de Passione Domini. Hieremias Drexelius de Christo patiens Ludovicus de Ponte p. medit. 4. fusè. Laurentius Forer in part. 3. Vit. Christi. Matthias Faber in opere trip. in Feria Pasceves, & plures alij.

§. II.

Exemplar

Concionis de Passione Dominica instituendæ.

Thema.

Christo igitur passo in carne, & vos eadem cogitatione armamini. 1. Petri 4.

Scopus.

Demonstrandum, quomodo per memoriam devotam passionis & cruciatuum Christi omnia adversa sibi levia fieri possint Auditores.

Syllogismus principalis.

Non leve solatium est miseris, si socios nanciscantur eadem aut graviora passos; Atqui omnes Fideles in tribulationibus suis Socium nacti sunt Christum, graviora longè tormenta ac cruciatum perpassum; Ergo merito ex illius considerata passione non leve solatium sperare possunt.

EXORDIUM.

Solent non rarò ij, qui majorem sanitatis, vitæque sanctæ conservandæ curam ac sollicitudinem gerunt, myrothena